

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE ALMANYA FEDERAL CUMHURİYETİ ARASINDA SOSYAL GÜVENLİK SÖZLEŞMESİ

İmza Tarihi: 30.04.1964

Resmi Gazete Tarihi: 10.04.1965

Resmi Gazete No: 11976

Yürürlük Tarihi: 01.11.1965

BÖLÜM I GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Bu sözleşmenin uygulanmasında;

- (1) Vatandaş: Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasasına göre Alman vatandaşı sayılan kimseyi, Türkiye bakımından, Türk vatandaşlığını haiz kimseyi,
- (2) Mevzuat: 2''inci maddede belirtilen sigorta kolları ile sosyal güvenlik yardımlarına taallük eden ve bir akit taraf ülkesinde veya bu ülkenin bir kısmında yürürlükte bulunan kanun, tüzük ve yönetmeliği;
- (3) Yetkili Makam :Almanya Federal Cumhuriyeti bakımından, Çalışma ve Sosyal Düzen Bakanı, Türkiye Cumhuriyeti bakımından, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve gerektiğinde diğer Bakanlık;
- (4) Sosyal Sigorta Mercii:2''nci maddede belirtilen mevzuatı uygulamakla görevli Teşkilat veya Makamı;
- (5) Almanya Sosyal Sigorta Mercii: Merkezi Federal Almanya Cumhuriyeti ülkesinde bulunan bir Sosyal Sigorta Mercii, Türkiye Sosyal Sigorta Mercii Merkezi Türkiye ülkesinde bulunan bir Sosyal Sigorta Mercii;
- (6) Yetkili Sosyal Sigorta Mercii: Sigortalının yardım isteğinde bulunduğu veya yardım istemek hakkına sahip olduğu veyahut son defa çalıştığı akit taraf ülkesinde ikamet ettiği sırada bağlı olduğu ve yardım isteğinde bulunabileceği Sosyal Sigorta Mercii, bu taraf mevzuatında merci belirtilmemişse, yetkili Makam tarafından belirtilecek Sosyal Sigorta Mercii;
- (7) İkamet Mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii:İkamet mahalli için yetkili Sosyal Sigorta Mercii, bu akit taraf mevzuatında böyle bir merci belirtilmemişse, yetkili Makam tarafından belirtilecek Sosyal Sigorta Mercii;
- (8) Sigortalının Geçindirmekle Yükümlü Olduğu Kimse:Sigortalının uygulanacak mevzuatta tarif edilen geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri;
- (9) Çalışma:Uygulanan mevzuata göre çalışmayı veya faaliyette bulunmayı;
- (10) Prim Ödeme Süresi:Prim ödenmiş olan veya ödenmiş sayılan süreyi;
- (11) Muadil Süre:İkame süresi, ara verme süresi veya eklenen sürelerden, uygulanan mevzuata göre, prim ödeme süresine muadil sayılanları;
- (12) Sigortalılık Süreleri:Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, prim ödeme süreleri ile muadil süreleri Türkiye bakımından, uygulanan mevzuata göre sigortalılık süresi olarak kabul edilen süreleri;
- (13) Para Yardımı :Her türlü zam ve ilaveleriyle birlikte para yardımını;
- (14) Gelir veya Aylık:Her türlü zam ve ilaveleriyle birlikte gelir veya aylıkları;
- (15) Çocuk Zammı:Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, 2''inci maddenin 1''inci fıkrasının d bendinde belirtilen yardımları, Türkiye bakımından, işçilere çocukları için yapılan yardımı, ifade eder.

Madde 2

(1) Bu sözleşme hükümleri, sözleşmede aksine bir hüküm yoksa,

1- Alman mevzuatı bakımından,

a) Para ve sağlık yardımlarının Alman Hastalık Sigortası Sosyal Sigorta Mercileri tarafından yapılmasının öngörüldüğü hallerde, hastalık sigortası ile çalışan ananın himayesi;

b) Kaza Sigortası;

c) Rant Sigortası ve madencilerin munzam sigortası;

d) Tarım işçilerine yaşlılık yardımı yapılması;

e) İşçilere ödenen çocuk parası;

2- Türk mevzuatı bakımından,

a) İşçiler hakkında uygulanan sosyal sigortalar (hastalık ve analık, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları) hakkındaki mevzuat.

b) Devlet memurları ve hizmetlilerini kapsıyan T.C. Emekli Sandığı mevzuatı.

c) Esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar ile tarımda kendi nam ve hesabına çalışanlar hakkındaki sosyal sigorta (Bağ-Kur) mevzuatı.

d) Sosyal Sigortalar sistemine dahil edilen diğer sosyal sigorta sandıkları hakkındaki özel sistemlere ilişkin mevzuat.

e) Kanunla yürürlüğe konulacak ve yeni nüfus gruplarını kapsamına alacak sosyal güvenlik mevzuatları hakkında uygulanır.

(2) Bir akit tarafın devletlerarası diğer anlaşmalardan veya devletler üstü hukuktan doğan haklarına ve bunların uygulanmasına ilişkin mevzuatı, 1'inci fıkrada belirtilenlerin dışında bırakılmıştır.

Madde 3

Bu sözleşme hükümleri, aksine bir hüküm yoksa, aşağıda belirtilen kimseler hakkında uygulanır:

a) Akit tarafların vatandaşları,

b) Mültecilerin hukuki durumları hakkındaki 28 Temmuz 1951 tarihli anlaşmanın 1'inci maddesinde ve bu anlaşmanın eki olan 31 Ocak 1967 tarihli protokolde belirtilen mülteciler,

c) Vatansızların hukuki durumu hakkındaki 28 Eylül 1954 tarihli anlaşmanın 1'inci maddesinde belirtilen vatansızlar.

d) Mevzuatı uygulanacak akit taraf ile kendileri arasında devletler üstü hukukun veya devletlerarası sosyal güvenlik anlaşmalarının etkili bulunduğu diğer devlet vatandaşları.

e) Hakları a ile d harflerinde belirtilenlerden birisine göre meydana gelen diğer kimseler.

Madde 4

Bu sözleşme hükümlerine göre, aksine bir hüküm yoksa, akit taraflardan birisinin ülkesinde oturan, aşağıdaki kimseler, mevzuatı uygulanan akit ta-rafın vatandaşları ile eşit sayılırlar:

a) Diğer akit tarafın vatandaşları,

b) Mültecilerin hukuki durumu hakkındaki 28 Temmuz 1951 tarihli anlaşmanın 1'inci maddesinde ve bu anlaşmanın eki bulunan 31 Ocak 1967 tarihli protokolde belirtilen mülteciler,

c) Vatansızların hukuki durumu hakkındaki 28 Eylül 1954 tarihli anlaşmanın 1'inci maddesinde belirtilen vatansızlar,

d) Hakları, akit taraflardan birinin bir vatandaşına, bir mülteciye veya bu madde anlamındaki bir vatansıza göre meydana gelen diğer kimseler.

Madde 4a

Bu sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, bir akit tarafın, yardım hakkının doğmasını veya para yardımlarının yapılmasını, bu taraf ülkesinde ikamet etme şartına bağlı kılan mevzuatı, 4'üncü

maddede belirtilen ve diğerk akit taraf ÷lkesinde ikamet eden kimseler hakkında uygulanmaz. Aynı husus 3'÷ncü maddenin d harfinde belirtilen kimselerle, 2'inci maddenin 1'inci fıkrasının 1 numarasının b ve c harfleri ile 2 numarasında belirtilen, hastalık ve analık dışındaki, mevzuata göre aylık veya gelir bağlanması veya bir defaya mahsus para yardımlarının yapılması söz konusu olmayan hallerde, hakları 3'÷ncü maddenin d harfinde belirtilen kimselerden birine göre meydana gelen diğerk kimseler için de geçerlidir.

Madde 5

6 ilâ 9''uncu maddelerde aksine hüküm yoksa, işçilerin mecburi olarak sigortaya tabi tutulmaları ve iş münasebetlerinden doğan ve işverene ait olan hak ve vecibeleri bakımından, işverenin ikametgahı veya iş merkezi diğerk akit taraf ÷lkesinde bulunsa dahi, çalıştıkları ÷lkede yürürlükte bulunan mevzuat uygulanır.

Madde 6

(1) İş Merkezi akit taraflardan birinin ÷lkesinde bulunan bir işverenin işçisi bu işverenin hesabına çalışmak üzere, geçici olarak diğerk akit taraf ÷lkesine gönderildiğı takdirde, bu işçi hakkında, ikinci akit taraf ÷lkesinde çalıştığı sürece, sanki ilk akit taraf ÷lkesinde çalışıyormuş gibi, iş merkezinin bulunduğu akit taraf mevzuatı uygulanır.

(2) Merkezi akit taraflardan birinin ÷lkesinde bulunan bir nakliyat işinin işçisi bir işin icrası için geçici olarak diğerk akit taraf ÷lkesine gönderildiğı takdirde, o işçi hakkında işyeri merkezinin bulunduğu ÷lkede çalışıyormuş gibi, bu akit taraf mevzuatı uygulanır.

(3) Merkezi akit taraflardan birinin ÷lkesinde bulunan hava nakliye işinde çalışan bir işçi bir işin icrası için diğerk akit taraf ÷lkesine gönderildiğı takdirde, o işçi hakkında, işyeri merkezinin bulunduğu ÷lkede çalışıyormuş gibi, bu akit taraf mevzuatı uygulanır.

(4) Bu maddenin (1) ilâ (3)'÷ncü fıkralarında belirtilen hükümler, işçinin vatandaşlık durumuna bakılmaksızın, uygulanır.

Madde 7

(1) Akit taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir geminin mürettebatı hakkında o akit taraf mevzuatı uygulanır.

(2) Akit taraflardan birinin limanında bir işçi diğerk akit taraf bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır veya bu işlere nezaret ederse, o işçi hakkında limanın bulunduğu ÷lkenin mevzuatı uygulanır.

(3) Akit taraflardan birinin ÷lkesinde ikamet eden bir işçi diğerk akit taraf bayrağını taşıyan bir gemide, geminin sahibi olmayan ve iş merkezi işçinin ikamet ettiği ÷lkede bulunan bir işveren tarafından geçici olarak çalıştırıldığı takdirde, bu işçi hakkında ikametgahının bulunduğu yer mevzuatı uygulanır.

(4) Bu maddenin (1) ila (3)'÷ncü fıkraları hükümleri, ilgili kimsenin vatandaşlık durumuna bakılmaksızın, uygulanır.

Madde 8

(1) Akit taraflardan birinin bir vatandaşı, bu akit tarafça veya bu akit tarafın Resmi Temsilciliğinin bir üyesi veya hizmetlisi tarafından diğerk akit taraf ÷lkesinde çalıştırıldığı takdirde ilk akit taraf mevzuatı uygulanır.

(2) 1''inci fıkrada belirtilen bir işçinin, çalışmaya başlamadan önce çalıştığı ÷lkede ikamet etmiş olması halinde, bu işçi, işe başladığı tarihten itibaren üç ay içerisinde, çalıştığı ÷lke mevzuatını seçebilir. Seçim hususunda keyfiyet işverene beyan edilir. Seçilen mevzuat, beyanın yapıldığı günden itibaren geçerli olur.

(3) 1 ve 2''inci fıkra hükümleri, 2'inci fıkrada belirtilen ve amme hizmeti gören başka bir işveren tarafından çalıştırılan işçi hakkında da uygulanır.

Madde 8a

5 ilâ 8''inci madde hükümleri, işçi olmayan, ancak 2'inci maddenin 1'inci fıkrasında belirtilen mevzuatta atıf yapılan kişiler hakkında da uygulanır.

Madde 9

5 ilâ 8'inci maddelere göre mevzuatı uygulanacak olan akit tarafın Yetkili Makamı veya onun tayin edeceği merci işçi ve işverenin müşterek dilekçesi veya 8 a maddesi anlamında muadil sayılan kimsenin dilekçesi üzerine, ilgili kimsenin diğer akit taraf mevzuatına tabi tutulması halinde ilk akit taraf mevzuatının uygulanmasından sarfinazar edilmesine müsaade edebilir. Bu hususta karar alınırken işin şekli ve mahiyeti göz önünde tutulur. Karar verilmeden önce, mütalaasını bildirmesi için, diğer akit taraf yetkili makamına veya onun tayin edeceği mercie fırsat verilir. İşçi bu taraf ülkesinde çalışmıyor ise, önceden, son defa çalışmış bulunduğu yer, çalıştığı yer olarak kabul edilir. İşçi önceden bu taraf ülkesinde çalışmamış ise, bu akit taraf yetkili makamının merkezinin bulunduğu yerde çalışmış kabul edilir.

Madde 10

(1) Akit taraflardan birinin, yardım hakkının mevcut olmadığı veya yardım hakkının veya bir yardımın diğer yardım hakları veya diğer yardımlarla birleşmesinde, tahdit edilmesi hakkındaki mevzuatı, diğer akit taraf mevzuatının uygulanmasında ortaya çıkan aynı mahiyetteki durumlar için de uygulanır.

Bunun, her iki yardımın da tahdit edilmesi gerektiği sonucunun vermesi halinde, yardımların herbiri, hakkı mevcut olduğu akit taraf mevzuatına göre azaltılacak meblağın yarısı oranında azaltılır.

(2) Akit taraflardan birinin, yardım talep etme hakkının mevcut olmadığı veya yardımın tahdit edilmesi hakkındaki mevzuatı, bir işin veya belirli bir işin yapıldığı veya rant sigortasında mecburi sigortalılığın mevcut olduğu sürece, diğer akit taraf mevzuatının uygulanmasından veya bu taraf ülkesinde doğan aynı mahiyetteki durumlar için de uygulanır.

BÖLÜM II **HASTALIK ve ANALIK SİGORTALARI**

Madde 11

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre, mecburi veya isteğe bağlı sigortaya tabi tutulma veya yardıma müstahak olma hakkının tespitinde diğer akit taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri de, aynı zamana rastlamamak şartıyla, nazara alınır.

Madde 12

(1) 4a maddesi,

a) İkametgahını, sigorta vak'asının zuhurundan sonra diğer akit taraf ülkesine nakleden, ancak ikametgahını nakletmesine yetkili sigorta mercii tarafından daha önce muvafakat edilmiş bulunan,

b) Sigorta vak'ası, geçici olarak diğer akit taraf ülkesinde ikamet ettiği sırada vuku bulan ve durumu itibariyle kendisine derhal yardım yapılması gereken,

c) Sigorta vak'ası, sigortadan ayrıldıktan sonra vuku bulan ve kendisine teklif edilen bir işe başlamak üzere diğer akit taraf ülkesine giden, bir kimse için geçerlidir.

(2) 1'inci fıkranın a bendi gereği muvafakat, ilgili kimsenin, kendisine ait olmayan sebeplerden ötürü muvafakati daha önceden alamamış olması halinde, sonradan verilebilir.

(3) Madde 4a, ülkesinde ikamet ettiği akit taraf mevzuatına göre yardım hakkına sahip bulunan bir kimse hakkında uygulanmaz.

(4) 1'nci fıkranın a ve b bentleri ile 2'inci fıkrâ hükümleri, analık nedeni ile yapılacak yardımlar için geçerli değildir.

Madde 13

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren II. Ek Sözleşme ile tamamen kaldırılmıştır.

Madde 14

(1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre gelir veya aylık almakta olan veya gelir veya aylık bağlanması isteğinde bulunan bir kimse diğer akit taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, bu kimsenin hastalık sigortası bakımından hak ve vecibeleri, gelir veya aylık almak hakkına sahip olduğu akit taraf mevzuatına göre, bu akit taraf ülkesinde ikamet ediyormuş gibi, cari olur. Bu kimsenin geçici olarak diğer akit taraf ülkesinde ikameti halinde, 12'inci madde hükmü uygulanır.

(2) 1'nci fıkraya göre,

Alman mevzuatının uygulanmasında, yetkili hastalık sandığı, ilgili kimsenin Federal Almanya Cumhuriyeti ülkesinde ikameti halinde yetkili olacak olan sandıktır; buna göre, ilgili kimse bir mahalli hastalık sandığında sigortalı ise veya bir hastalık sandığının yetkisi belirlenemiyorsa, yetkili olan merci, die Allgemeine Ortskrankenkasse Bonn mahalli hastalık sandığıdır; bir ailenin dul ve yetimlerinin tümü sadece dul için, aksi takdirde yetimlerinin küçüğü için yetkili olan bir hastalık sandığına bağlıdır; maden işçileri sigortasının yetkisi aynen bırakılmıştır.

Türk mevzuatının uygulanmasında, yetkili Türk sandığı, ilgili kimsenin son defa bağlı bulunduğu sandıktır. Türk mevzuatına göre hiçbir Türk sandığı yetkili değil ise, bu takdirde, Sosyal Sigortalar Kurumu yetkilidir.

(3) Her iki akit tarafın mevzuatına göre aylık veya gelir alan veya aylık veya gelir bağlanması için başvuruda bulunmuş olan bir kimse hakkında, ülkesinde ikamet ettiği akit tarafın hastalık sigortasına ilişkin mevzuatı uygulanır. Bu kimsenin geçici olarak diğer akit taraf ülkesinde ikameti sırasında 12'nci madde hükümleri aynen geçerlidir.

(4) Hastalık sigortasına tabi bulunmaksızın akit taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden ve bu taraf mevzuatına göre hastalık halinde yardım isteme hakkına sahip olan gelir ve aylık sahibi bir kimse hakkında, durumuna göre (1) ila (3)'ncü fıkralar hükümleri uygulanır.

(5) İkamet ettiği akit taraf ülkesinde çalışmakta olması dolayısı ile hastalık veya analık sigortasına tabi tutulan bir kimse hakkında (1), ila (4)üncü fıkralar hükümleri uygulanmaz.

(6) 3'üncü fıkrada belirtilen kimse devamlı ikametgahını bir akit tarafın ülkesinden diğer akit tarafın ülkesine nakletmesi halinde, bu kimse için ika-metin nakledildiği ayın sonuna kadar ilk akit ülkenin hastalık sigortası mevzuatı uygulanır.

Madde 15

(1) 4 a maddesinin uygulanmasında, sağlık yardımları;

Federal Almanya Cumhuriyetinde,

İkamet mahalli için yetkili olan Mahalli Hastalık Sandığı,

Türkiye'de Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından yapılır.

(2) Sağlık yardımlarının yapılmasında, yardımları süresi, nazara alınacak aile fertleri ve yardımların yapılmasında zuhur eden ihtilaflara ilişkin mevzuat hariç olmak üzere, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciiinin uyguladığı mevzuat geçerlidir.

(3) Protezler ile mali yönden önemli miktardaki sağlık yardımları, acil haller dışında, yetkili Sosyal Sigorta Merciiinin muvafakati ile yapılır. Acil durum, yardım yapılmasının, ilgili kimsenin hayatını veya sağlığını ciddi olarak tehlikeye sokmaksızın, ertelenmeyecek olması halinde söz konusudur.

(4) 1'nci fıkrada belirtilen Sosyal Sigorta Mercii ile, bu mercilerin sigortalılarına veya bunların aile fertlerine sağlık yardımları yapılması hususunda anlaşma yapmış bulunan kişi ve kuruluşlar, 4 a maddesinde belirtilen kimselere de, sanki bunlar 1'nci fıkrada zikredilen sigorta merciielerinin sigortalısı veya bu sigortalıların aile fertleri imiş gibi ve yaptıkları anlaşmalar bu gibi kimseleri kapsıyormuşçasına, aynı şartlarla sağlık yardımları yapmakla yükümlüdürler.

Madde 15a

(1) Yetkili makamlar, ilgili sigorta merciielerinin dilekçe ile başvuruları üzerine, sözleşmenin 15'nci maddesi uyarınca ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciieleri tarafından ihtiyar edilen masrafların bütün hallerde veya belirli vaka gruplarında götürü olarak tazmin edilmesi veya tazminattan sarfinazar edilmesi hususunu kararlaştırabilirler.

(2) İkamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciiinin, yardım hakkına veya yardım dönemine ait masraf ortalamalarının götürü meblağlara esas tutulması halinde yardım süresi, sözleşmenin 15'nci maddesinin 2'nci fıkraya hükmüne aykırı olarak, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciiinin, yardıma müstehak aile fertlerine yaptığı masrafları da dahil edilmek suretiyle saptanan masraf ortalamalarının götürü meblağlara esas tutulması halinde, nazara alınacak aile fertleri, sözleşmenin 15'nci maddesinin 2'nci fıkraya hükmüne aykırı olarak ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciiinin uyguladığı mevzuata göre saptanır. Götürü meblağlara, sözleşmenin 15'nci maddesinin 3'ncü fıkrasında belirtilen sağlık yardımlarının dahil bulunması halinde, bu madde hükmü uygulanmaz.

Madde 16

4a maddesinin uygulanmasında, para yardımları, yetkili Sosyal Sigorta Merciiinin talebi üzerine, 15'nci maddenin 1'nci fıkrasında belirtilen ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii tarafından yapılır.

Madde 17

Yetkili Sosyal Sigorta Mercii, bu sözleşmenin 15 ve 16'ncı maddelerine göre yapılan yardımlar tutarını, idare masrafları hariç, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Merciiine öder.

Madde 18

Akit taraflardan her ikisinin ülkesinde sigortalı bulunan iki kimsenin aynı zamanda geçindirmekle yükümlü bulunduğu bir kimse her iki akit taraf mevzuatına göre de yardıma hak kazanmış ise, bu kimseye ülkesinde ikamet ettiği akit taraf mevzuatına göre bu ülkede geçimini sağlayan sigortalı dolayısı ile yardım yapılır. Yardım süresinin tespiti hususunda akit taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında aynı sigorta vak'ası için diğer taraf mevzuatına göre yapılan yardımlar da nazara alınır.

BÖLÜM III ÖLÜM SİGORTASI (CENAZE MASRAFLARI)

Madde 19

(1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse diğer akit taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu akit taraf ülkesinde ölmüş gibi, cenaze masrafına hak kazanır.

(2) Akit taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir kimse diğer akit taraf mevzuatına göre cenaze masrafı isteğinde bulunduğu takdirde, bu kimse hakkında, mevzuatının uygulanmasını istediği taraf ülkesinde ikamet edi-yormuş gibi, işlem yapılır.

(3) Bu sözleşmenin uygulanmasında, her iki akit taraf mevzuatına göre cenaze masrafı ödenmesi mümkün olan hallerde, cenaze masrafı, ölüm hangi akit taraf ülkesinde vaki olmuş ise o taraf mevzuatına göre ödenir. Ölüm akit tarafların ülkeleri dışında vuku bulmuş ise, cenaze masrafı, ölen kimse son olarak akit taraflardan hangisinin ülkesinde oturmuş ise, o yer mevzuatına göre ödenir.

BÖLÜM IV

İŞ KAZALARI ve MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI

Madde 20

(1) Akit taraflardan birinin mevzuatı, kazanma gücündeki azalma derecesinin ölçülmesinde, bu mevzuat anlamındaki bir iş kazasına (meslek hastalığına) müstenid yardım talep hakkının saptanmasında, diğer iş kazalarının (meslek hastalıklarının) nazara alınmasını öngördüğü takdirde, bu husus aynen, diğer akit taraf mevzuatına göre nazara alınan ve ilk akit taraf mevzuatına göre vaki olmuş kabul edilen iş kazaları (meslek hastalıkları) için de geçerlidir. Diğer yasal yönetmeliklere göre kaza veya tazmini gereken kaza olarak kabul edilen vak'alar, nazara alınacak olan kazalarla eşdeğer kabul edilirler.

(2) Sigorta vak'asının tazmini hususunda yetkili olan Sosyal Sigorta Mercii, yardımını, uyguladığı mevzuata göre nazara alacağı iş kazasının (meslek hastalığının) sebep olduğu kazanma gücündeki azalma oranına göre saptar.

Madde 21

(1) Bir meslek hastalığına müstenid yardım talebi hususunda, bir akit ta-rafın Sosyal Sigorta Mercii tarafından, diğer akit taraf ülkesinde yapılan ve mahiyeti itibariyle böyle bir hastalığa neden olan işler de nazara alınır. Buna göre her iki akit taraf mevzuatına göre bir yardım talep etme hakkının mevcut olması halinde, sağlık ve para yardımları, aylık veya gelirler hariç sadece, hak sahibi kimsenin, ülkesinde ikamet ettiği akit taraf mevzuatına göre yapılır. Sosyal Sigorta Mercilerinden herbiri, aylık veya gelirden, kendi ülkesinde yapılan işe ilişkin sürenin, 1'nci cümleye göre nazara alınacak olan işlere ilişkin sürelerle olan oranına uyan kısmını öder.

(2) 1'inci fıkra, geride kalanlara yapılan yardımlar için de geçerlidir.

Madde 22

(1) 4 a maddesi, sağlık yardımları bakımından, tedavi sırasında ikametgahını diğer akit taraf ülkesine nakleden bir kimse için, sadece, ikametgahın nakline yetkili Sosyal Sigorta Mercii tarafından daha önce muvafakat edilmiş olması halinde, geçerlidir.

(2) 1'nci fıkra gereği muvafakat, sadece, ilgili kimsenin sağlık nedeni ile reddedilebilir. Muvafakat, ilgili kimsenin, kendisine ait olmayan sebeplerle daha önceden alamamış olması halinde, sonradan da verilebilir.

Madde 23

(1) Akit taraflardan birinin bir Sosyal Sigorta Mercii tarafından diğer akit taraf ülkesindeki bir kimseye sağlık yardımlarının yapılacak olması halinde, bu yardımlar, 3'ncü fıkra hükmü haleldar edilmeksizin,

Federal Almanya Cumhuriyetinde İkamet mahallindeki yetkili mahalli hastalık yardım sandığı,

Türkiye Cumhuriyetinde Sosyal Sigortalar Kurumu, tarafından yapılır.

(2) Sağlık yardımlarının yapılmasında, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'nin uyguladığı mevzuat geçerlidir.

(3) 1'nci fıkraya göre bir meslek yardımı yapılacak olması halinde, bu yardım ikamet edilen akit taraf ülkesindeki kaza sigortası Sosyal Sigorta Mercii tarafından ve bu mercinin

uyguladığı mevzuata göre yapılır. Yetkili kaza sigortası Sosyal Sigorta Mercii, yardım hakkı konusunda bu akit taraf mevzuatına göre karar verilecek olması halinde yetkili olacak olan merciidir.

(4) Sağlık yardımlarını, 1'nci fıkrada belirtilen Sosyal Sigorta Mercii yerine, 3'ncü fıkranın 2'ncü cümlesinde belirtilen kaza sigortası Sosyal Sigorta Mercii yapabilir.

(5) Protezler ile mali yönden önemli sayılan diğer sağlık yardımları, acil haller dışında, sadece, yetkili Sosyal Sigortalar Mercii'nin muvafakatı ile yapılır. Acil durum, yardım yapılmasını, ilgili kimsenin hayatını veya sağlığını ciddi olarak tehlikeye sokmaksızın ertelenmeyecek olması halinde, söz konusudur.

(6) 15'nci maddenin 4'ncü fıkrası aynen geçerlidir.

(7) Para yardımları, aylık veya gelirler, toptan ödemeler, bakım parası ve cenaze parası dışında, yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin talebi üzerine, 1'nci fıkrada belirtilen Sosyal Sigorta Mercii tarafından yapılır.

Madde 24

Yetkili Sosyal Sigorta Mercii, 23'ncü maddeye göre yapılan masrafları, idari masraflar hariç, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'ne tazmin eder.

Madde 25

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren, II. Ek Sözleşme ile kaldırılmıştır.

BÖLÜM V MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM SİGORTALARI (AYLIKLARI)

Madde 26

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren, II. Ek Sözleşme ile kaldırılmıştır.

Madde 27

Her iki akit taraf mevzuatına göre nazara alınabilecek sigortalılık sürelerinin mevcudiyeti halinde, uygulanacak mevzuata göre yardım hakkının doğmasında, diğer akit taraf mevzuatına göre geçen ve aynı zamana rastlamayan, hesaba dahil edilebilir nitelikteki sigortalılık süreleri de nazara alınır. Sigortalılık sürelerinin ne ölçüde hesaba dahil edilebileceği, bunların hesaba dahil edilebilirliğini tayin eden mevzuata göre tespit edilir.

Madde 28

Alman Sosyal Sigorta Mercii için aşağıdaki hususlar geçerlidir.

(1) Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri, şayet bu süreler maden işletmelerinde, yer altında geçmiş iseler, 27'nci maddeye göre maden işçilerinin rant sigortasında nazara alınır. Alman mevzuatına göre yardım hakkı için sürekli olarak yer altındaki işlerin veya bunlara muadil işlerin yapılmış olması şart koşulduğu takdirde, Alman Sosyal Sigorta Mercii, Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme sürelerini, sadece, bu süreler içerisinde aynı mahiyetteki işlerin yapılmış olması halinde, nazara alır. Türk mevzuatına göre geçen, maden işçilerinin rant sigortasında nazara alınmayacak olan prim ödeme süreleri, bu süreler içerisinde, son defa şayet, uygun bir çalışma icra edilmişse hizmetlilerin rant sigortasında aksi hallerde ise, işçilerin rant sigortasında nazara alınır.

(2) Ölçü esasları, Alman mevzuatına göre, aylık veya gelir hesabında nazara alınan sigortalılık sürelerinden teşekkül eder.

(3) Aylık veya gelir talep etme koşullarının sadece 27'nci maddenin nazara alınması ile yerine gelmesi halinde ikame süresine isabet eden yardım kısmının sadece yarısı ödenir.

(4) Çocuk zammı veya yetim aylığındaki artış meblağı, aylık veya gelir talep etme hakkının, 27'nci madde nazara alınmaksızın mevcut olması ve Türk mevzuatına göre çocuk zammı veya yetim aylığı ödenmemesi halinde, iç mevzuat esaslarına göre ödenir. Aksi hallerde, çocuk zammı veya yetim aylığındaki artış meblağı, iç mevzuat esaslarına göre nazara alınan meblağın yarısı oranında ödenir. Çocuk zammı, emekli aylığının sigortalılık süresine bağlı olmayan bir bölümüdür.

(5) Maden işçileri için öngörülen mali denge yardımının kaldırılmasında, Türk maden işletmeleri ile Alman maden işletmeleri eşdeğer kabul edilir.

(6) Alman maden işçileri rant sigortası mevzuatına göre ek yardım yapılmasında, Türk mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri nazara alınmaz.

(7) Meslekte iş göremezlik, iş göremezlik veya madencilerden meslekte iş göremezlik hali sağlık nedenine dayanmıyorsa, Alman mevzuatına göre bu gibi-lere aylık bağlanmasında 4 a maddesi uygulanmaz.

Madde 29

Türk Sosyal Sigorta Mercii için aşağıdaki hususlar geçerlidir:

(1) Alman mevzuatına göre, maden işletmelerinde yer altında geçen prim ödeme süreleri, sözleşmenin 27'nci maddesi hükümleri çerçevesi dahilinde, Türk mevzuatına göre, erken yaşlılık aylığının bağlanması için gerekli şartların mevcut olup olmadığı hususunun tahkikinde, Türkiye'de maden işletmelerinde yer altında geçen sürelerle eşdeğer kabul edilir.

(2) Aylık veya gelirlerin hesabında, Türkiye'de geçen sigortalılık süreleri ile sigorta primine esas tutulan ücretler nazara alınır.

(3) Türk prim ödeme sürelerinden bir aylık veya gelir bağlanmasını talep etme hakkının mevcut olmaması, ancak, sözleşmenin 27'nci maddesine göre bir aylık veya gelir talep etme hakkının mevcut olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır.

(a) Yetkili Türk Sosyal Sigorta Mercii, birleştirilen sigortalılık süreleri kendi mevzuatına göre geçmiş ve aylık veya gelir hesabında nazara alınacakmış gibi, aylık veya geliri tespit eder.

(b) Yetkili Türk Sosyal Sigorta Mercii bilahere, (a) bendine göre nazari olarak tespit edilen aylık veya gelirin, kendi mevzuatına göre geçen prim ödeme sürelerinin her iki akit taraf mevzuatına göre geçen prim ödeme sürelerinin toplamına olan oranına uyan kısmını hesaplar, bu şekilde hesaplanan aylık veya gelir meblağı, gereği halinde, Türk mevzuatında öngörülen en düşük aylık, aylık veya gelir düzeyine çıkartılır.

(4) Bir kimsenin Türk sigortasına girişinden önce bir Alman rant sigortasına girmiş bulunması halinde, Alman Rant Sigortasına girişi, Türk Sigortasına giriş olarak kabul edilir.

(5) Türk mevzuatına göre sigortaya devam hususunda, Alman mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri nazara alınır.

Madde 30

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren, II. Ek Sözleşme ile kaldırılmıştır.

Madde 31

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren, II. Ek sözleşme ile kaldırılmıştır.

Madde 32

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre geçmiş olmamakla beraber, bu akit taraf mevzuatına göre nazara alınması gereken sigortalılık süreleri diğer akit taraf mevzuatına göre de sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

BÖLÜM VI ÇOCUK ZAMMI

Madde 33

(1) Akit taraflardan birinin ülkesinde çalışan ve çocukları diğer akit taraf ülkesinde ikamet eden bir kimse, çocukları çalışmakta olduğu ülkede ikamet ediyormuş gibi, çalıştığı ülke mevzuatına göre çocuk parasını aşağıdaki fıkralar gereğince alır. Bu husus, çalışma ilişkisi sona erdikten sonra, hastalık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği alan veya Alman mevzuatının uygulanması söz konusu olan hallerde işsizlik sigortası tazminatı alan ve çalışılan ülkede, ikamet eden bir kimse için de geçerlidir.

2. 33'ncü maddeye 2'nci fıkra olarak şu hüküm eklenmiştir:

(2) Federal Almanya'da çalışan Türk işçilerinin kendi ülkelerinde yaşayan çocukları için ödenecek çocuk parası miktarlarına ilişkin olarak, taraflar arasında ileride yeni bir düzenleme yapıncaya değin şu yöntem izlenecektir. Birinci fıkranın uygulanmasında; Federal Almanya'da çalışan Türk işçilerinin ülkelerinde yaşayan çocukları için, Alman makamları tarafından 1 Ocak 1975 tarihinden itibaren, diğer işçi gönderen ülkelerin Federal Almanya'da çalışan işçilerinin bu ülkelerdeki çocukları için yapılan sözleşmeler uyarınca ödenen en yüksek düzeydeki çocuk paraları aynen ödenir.

(3) (1)'nci fıkrada belirtilen çocuklardan aşağıda yazılı olanlar anlaşılır. İlgilinin:

- a) Nesebi sahih çocukları,
- b) Geçimi üvey baba veya üvey ana tarafından sağlanan üvey çocukları,
- c) Nesebi sahih olarak kabul edilen çocukları,
- d) Evlat edinilen çocukları,
- e) Geçimleri kendisi tarafından sağlanan nesebi gayri sahih çocukları (ancak, babalar için, babalığına hükmedilmiş veya geçiminin sağlanması babaya tevdi edilmiş olması şarttır.)

(4) Çocukların ikamet ettiği akit taraf ülkesinde çalışan ve bunların geçi-mini sağlamakla yükümlü olan başka bir kimsenin bu taraf mevzuatına göre çocuk zammına hak kazanmış bulunması halinde, (1)'nci fıkra hükmü uygulanmaz. (1)'nci fıkrada belirtilen nitelikte bir kimsenin bulunması sebebiyle çocuk zammının, çocuğun ülkesinde ikamet ettiği akit tarafın mevzuatına göre hak sahibi bulunan kimseye ödenmesi yükümlülüğünü kaldıran mevzuat uygulanmaz.

(5) Bir takvim ayı içinde her iki akit taraf mevzuatına göre çocuk zammına müstehak olan bir kimse, bu aya ait çocuk zammını, yalnız ülkesinde ilk çalıştığı akit taraf mevzuatına göre alır.

Madde 33a

(1) İşçi kendisine ödenen çocuk zamlarını çocukların bakımında kullanmadığı takdirde, aşağıdaki hüküm uygulanır:

a) Yetkili makam, çocukların ikamet ettiği ülke irtibat bürosunun talebi ve aracılığı üzerine çocuk başına isabet eden çocuk parasını gerçekte çocuklara bakan gerçek veya tüzel kişiye ödemek suretiyle tediye vecibesini yerine getirmiş olur. Çocukların bakımına hak sahibinin eşinden gayri şahıslar da katılıyorsa, bu takdirde çocuk parası eşe ödenir. Çocukların bakımına birden fazla şahısların katıldığı diğer hallerde, çocuk parası, çocuklara en çok bakan şahsa ödenir.

b) a bendine göre, bir çocuk başına isabet eden çocuk parası, bütün çocuklara ait toplam çocuk parasının, çocuk adedine eşit surette taksiminden elde edilen meblağdır.

c) Haksız ödenen çocuk paralarının istirdadı hakkındaki mevzuat muvacehesinde, çocuk parası işçiye ödenmiş sayılır.

(2) 1'nci fıkranın a bendinde söz konusu talepten önce çocuk parasının ödenmesi gereken gerçek veya tüzel şahsın belirtilmesi gerekir. Yetkili mercii 1'nci fıkranın a bendinde söz konusu talepten önce verilen bilgileri ayrıca tahkike lüzum kalmaksızın, bu talebe uyar. Yetkili Mercii, irtibat bürosu tarafından belirtilen şahsa ödemeyi yapmakla tediye vecibesini her halükarda yerine getirmiş sayılır. 1'nci fıkrada derpiş olunan ödeme şartlarının ortadan kalkması halinde durum, çocukların ikamet ettiği ülke irtibat bürosu tarafından, yetkili merciiye bildirilir. Yetkili merciiin ödemeyi durdurabilmesi veya ödemeyi çocukların ikamet ettiği ülkedeki başka bir şahsa çevirebilmesi, ancak, çocukların ikamet ettiği ülke irtibat bürosuna önceden haber vermesi ve durum hakkında mütalaasını bildirmesine imkan bırakmasıyla mümkündür.

Madde 34

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre çocuk zammına hak kaza-nılması, sigortalılık sürelerinin veya muadili sürelerin tamamlanmasına bağı olan hallerde, her iki akit taraf ülkelerinde birbirini takiben geçen bütün süreler nazara alınır.

BÖLÜM VII ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 35

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren II. Ek Sözleşme ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 36

Bu sözleşme, yabancı memleketlerde ikamet edilmiş olması halinde, ikamet mahallinin yetkili Sosyal Sigorta Merciiine bildirilmesi veya bu merciiin tespit edeceği bir makama müracaat mecburiyetini ortadan kaldırmaz.

Madde 37

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımları elde edilen kazançta veya ödenen primlere göre tespit edildiği takdirde, 28 ve 29'ncu maddelerin (2)'nci fıkrası hükümleri saklı kalmak şartı ile, bu akit taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık süresi içinde elde edilen kazançlar veya ödenen primler ortalaması diğer akit taraf mevzuatına göre geçen ve bu sözleşmeye göre nazara alınması gereken sigortalılık süresi içinde elde olunan kazançların veya ödenen primlerin ortalaması sayılır.

Madde 38

Akit taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında, diğer akit taraf mevzuatına göre geçen prim ödeme sürelerinin nazara alınması gerektiği takdirde, Türk mevzuatına göre geçen yedi prim ödeme günü, Alman mevzuatına göre bir prim ödeme haftası, Türk mevzuatına göre geçen otuz prim ödeme günü, Alman mevzuatına göre bir prim ödeme ayı veya aksi olarak kabul edilir. Bir takvim yılı içinde Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme günleri, Alman mevzuatının uygulanmasında, en fazla, bir sigortalılık yılı veya oniki takvim ayı olarak kabul edilir.

Madde 39

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımlarının hesaplanmasında, ilgilinin diğer akit taraf ülkesinde ikamet eden geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri de nazara alınır.

Madde 40

Akit taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii diğer akit taraf ülkesinde oturan bir kimseye para yardımlarını, oturduğu yerde tedavülde bulunan para ile de yapmaya yetkilidir. Sosyal Sigorta Mercii, sigortalıya yapacağı para yardımlarını, bu yardımın yapıldığı gün cari olan kur üzerinden öder.

Madde 41

(1) Bu sözleşme gereğince yapılacak ödemelerde transfer tarihindeki muameleler için cari kur esas alınır.

(2) Transfer tarihindeki muameleler için cari olan kur Milletlerarası Para Fonu ile birlikte tespit edilen kura (par vaule) tekabül etmekte olup bunun Milletlerarası Para Fonu hakkındaki Anlaşmanın 4'ncü maddesinin (3)'ncü bölümündeki kur sınırları içinde bulunması gerekir.

(3) Milletlerarası Para Fonu transfer tarihindeki muameleler için, (2)'nci fıkrada belirtilenden ayrı bir kura müsaade etmişse bu kur muteber olur.

(4) Akit taraflarından birinin parası için transfer tarihinde (2)'nci veya (3)'ncü fıkraya hükümlerine uygun bir kur mevcut değilse, bu akit tarafın kendi para-sının Amerikan dolarına veya serbest olarak tahvil edilebilen diğer bir para-ya veya altına olan değerine göre tespit ettiği kur esas alınır. Böyle bir kur da tespit edilmemiş ise, her iki akit taraf, hak ve nesafet kaidelerine uygun bir kurun uygulanmasına müsaade ederler.

Madde 42

(1) Para yardımına hak kazanmış olan bir kimsenin yabancı memlekette ikameti sırasında, bu yardımı almaya yetkili olduğunu bildirdiği, kendi ülkesinde oturan bir kimseye verilmesi mecburiyetine mütedair akit taraflardan birinin uyguladığı mevzuat ve nizamlar, sigortalı diğer akit taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, bu sözleşmenin tatbikinde uygulanmaz.

(2) Her iki akit taraf, bu sözleşmeye göre, bir akit taraf ülkesinden diğer akit taraf ülkesine yapılacak olan her türlü ödemelerin kolaylıkla transfer edilebilmesi için gerekli mevzuat değişikliğini yapmakla ve transfer müsaadelerinin hiçbir tahdide tabi tutulmaksızın ve süratle verilmesi hususunda yetkili makamlara talimat vermekle yükümlüdürler.

(3) Akit taraflar arasında yapılan transferlere tahdit konduğu takdirde, akit taraflar, bu sözleşmeye göre bir akit taraf ülkesinden diğer akit taraf ülkesine yapılacak transferlerin hiçbir tahdide tabi tutulmaksızın yapıla-bilmesini derhal sağlarlar.

Madde 43

(1) Akit tarafların Sosyal Sigorta Mercileri, bu mercilerin dernekleri, resmi makamları ve mahkemeleri, 2'nci maddenin 1'nci fıkrasında belirtilen mevzuatın ve bu sözleşmenin uygulanmasında, sanki kendi mevzuatlarını uyguluyorlarmış gibi, birbirlerine karşılıklı yardımda bulunurlar. Nakdi yardımlar dışındaki yardımlar ücretsizdir.

(2) 1'nci fıkranın 1'nci cümlesi hekim muayeneleri için de geçerlidir. Tıbbi muayene masrafları, seyahat masrafları, mahrum kalınan kazanç, müşahade amacı ile yapılan yerleştirme masrafları ile diğer nakdi yardımlar, posta masrafları dışında, talep sahibi merci tarafından tazmin edilir. Hekim muayenesinin, her iki akit taraf yetkili Sosyal Sigorta Mercilerinin yararına olarak yapılması halinde, masraflar tazmin edilmez.

Madde 44

(1) Akit taraflardan birinin resmi makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine ibrazı gereken belgeler veya diğer evrak vergi ve resimden kısmen veya tamamen muaf ise, bu muafiyet, bu sözleşmenin uygulanmasında, diğer akit tarafın resmi makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine ibraz edilecek belge ve diğer evraka da teşmil edilir.

(2) Bu sözleşmenin uygulanmasında akit taraflardan birinin resmi makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine verilecek olan tanzim eden makamın mühürünü veya damgasını taşıyan belgelerin, diğer akit tarafların resmi makamlarında, mahkemelerinde ve Sosyal Sigorta Merciiilerinde muameleye konulması için ayrıca tasdiki istenmez.

Madde 45

(1) Akit tarafların resmi makamları, mahkemeleri veya Sosyal Sigorta Merciiine, bu sözleşmenin uygulanmasında, birbirleriyle ve ilgili kişiler ve temsilcileri ile kendi resmi dilleriyle doğrudan doğruya muhabere edebilirler. Gereken hallerde mütercimden yararlanılmasına mütedair mevzuat hükümleri saklıdır.

(2) Akit taraflardan, birinin resmi makamları, mahkemeleri ve Sosyal Sigorta Merciiileri verilen dilekçeleri veya sair belgeleri, münhasıran diğer akit tarafın resmi dilinde yazılmış olması yüzünden, reddedemezler.

Madde 46

(1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yapılacak bir yardıma ilişkin dilekçenin, diğer akit taraftaki aynı mahiyetteki bir yardıma ilişkin dilekçeyi almaya yetkisi olan bir merciye verilmiş olması halinde, dilekçe yetkili Sosyal Sigorta Merciiine verilmiş kabul edilir. Aynı husus diğer konulara ilişkin dilekçeler ile beyannameler ve itirazlar için de geçerlidir.

(2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre yapılacak yardımlara ilişkin bir dilekçe, diğer akit taraf mevzuatına göre olan aynı mahiyetteki yardımlara ilişkin bir dilekçe olarak da geçerlidir. Bu husus, dilekçe sahibinin diğer akit taraf mevzuatına göre kazanılan hakların tespiti hususunun, bu akit taraf mevzuatına göre, yardım koşullarının yerine gelmesi bakımından geçerli olan zamanı belirleyebildiği hallerde, erteleneceğini açık olarak talep etmiş olması halinde, geçerli değildir.

Madde 47

Akit taraflardan birinin Sosyal Sigorta Merciiinin kararları, diğer akit taraf ülkesinde oturan bir kimseye doğrudan doğruya iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

Madde 47a

Bir akit tarafın muvazzaf konsoloslukları, kendi yurttaşlarının haklarının korunması ve teminat altına alınması bakımından, diğer akit taraf ülkesinde, ayrıca bir yetki belgesi ibrazına lüzum kalmaksızın gerekli işlemlere tevessül etmeye yetkilidirler. Özellikle kendi yurttaşlarının menfaatleri yönünden 43'ncü madde de söz konusu merciiilere müracaat edebilirler, bilgi verebilirler ve hukuki yardımda bulunabilirler.

Madde 48

(1) Yetkili makamlar, bu sözleşmenin uygulanması için alınan tedbirlerle bu sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak kendi mevzuatlarında yapılan değişiklik ve ek olarak çıkarılan mevzuat hakkında karşılıklı olarak birbirlerine bilgi verirler. Yetkili makamlar, bu sözleşmenin uygulanması ile ilgili hususları doğrudan doğruya aralarında yapacakları bir anlaşma ile tespit ederler.

(2) Bu sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere irtibat büroları teşkil edilir.

İrtibat Büroları şunlardır:

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde: Hastalık sigortası için, der Bundesverband der Ortskrankenkassen, Bad Godesberg,

İşkazaları Sigortası için, der Hauptverband der Gewerblichen Berufsgenossenschaften e.v., Bonn

İşçilerin Rant Sigortası için, die Landesversicherungsanstalt Oberfranken und Mittelfranken, Bayreuth,

Müstahdemlerin Rant Sigortası için, die Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, Berlin;

Madencilerin Emeklilik Sigortası için, die Bundesknappschaft, Bochum;

Saar Bölgesindeki izabe ocaklarında çalışan işçiler için Munzam Sigorta, Die Landesversicherungsanstalt für das Saarland, Saarbrücken;

Çocuk Zammı için, Die Hauptstelle der Bundesanstalt für Arbeit (Kindergeldkasse), Nürnberg;

Türkiye’de:
Bütün sigorta için; Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü

Emekli Sandığı ile ilgili emeklilik işleri için: T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Ankara
Esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlarla tarımda kendi nam ve hesabına çalışanların işlemleri için, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü-Ankara

(3) Alman mevzuatında belirtilmemiş olması halinde, işçilerin rant sigortası içerisinde, bu sigorta için kurulmuş bulunan İrtibat Bürosu, tıbbi mesleği teşvik edici ve rehabilitasyon ile ilgili ek önlemler dışında olmak üzere, yardımların tespiti hususunda yetkilidir. Ancak bunun için,

a) Sigortalılık sürelerinin Türk ve Alman mevzuatına göre, geçmiş veya nazara alınabilir olmaları, veya

b) Hak sahibi mutad olarak Türkiye topraklarında ikamet ediyor olması, veya

c) Hak sahibinin, Türk uyruğuna sahip olarak, mutaden âkit taraf ülkelerinin dışında ikamet ediyor olması, gereklidir.

Özel kurumların yetkisi aynen bırakılmıştır.

Madde 49

(1) Akit taraflardan birinin avans ödeyen bir Sosyal Sigorta Merciiinin isteği üzerine bu Sosyal Sigorta Mercii hesabına, diğer akit tarafın yetkili Sosyal Sigorta Mercii kendi mevzuatına göre hak kazanılmış olup yapılmakta bulunan veya sonradan yapılacak olan yardımlardan bu avans tutarını mahsup eder.

(2) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre, hastalık halinde, yetkili Hastalık Sigortası Mercii tarafından yapılması gereken para yardımı dolayısı ile gelir veya aylığın tamamen veya kısmen yetkili Hastalık Sigortası Merciiine devri gerektiği takdirde, bu devir yükümlülüğü, diğer akit taraf mevzuatına göre ödenen gelir veya aylıklar için de uygulanır.

(3) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımına hak kazanan bir kimse veya bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri, yardıma hak kazandıkları süre için, diğer akit taraf sosyal yardım müessesesinden yardım görmüşlerse, bu para yardımları, ödemeyi yapan Sosyal Yardım Müessesesinin isteği üzerine ve onun hesabına bu Sosyal Yardım Müessesesinin merkezi, para yardım yapacak olan akit taraf ülkesinde imiş gibi, tevkif edilir.

Madde 50

(1) Akit taraflardan birinin mevzuatına göre, diğer akit taraf ülkesinde olan bir sigorta vakası dolayısı ile yardıma hak kazanan bir kimse diğer akit taraf nizamlarına göre üçüncü bir şahıstan zararın tazminini istemek hakkına sahip ise, bu hak, ilgili mevzuat dairesinde, yardımı yapacak olan akit tarafın Sosyal Sigorta Merciiine intikal eder.

(2) Akit taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii üçüncü bir şahıstan doğrudan doğruya bir tazminat istemek hakkına sahip ise, diğer akit taraf bu hakkı tanır.

(3) Aynı sigorta vakası dolayısı ile akit taraflardan her ikisinin Sosyal Sigorta Merciiileri de tazminat isteme hakkına sahip iseler, bunlar müteselsil alacaklı sayılırlar. Bu Sosyal Sigorta Merciiileri alınacak tazminatı yapacakları yardımlarla orantılı olarak paylaşırlar.

Madde 51

Akit taraflardan birinin mevzuatına göre diğer akit taraf ülkesinde ikamet eden bir kimsenin borçlandığı sosyal sigorta primleri, borçlunun ikamet ettiği ülkede yürürlükte bulunan mevzuata göre borçlanılmış primler gibi tahsil edilir.

Madde 52

Bu madde 2.11.1984 tarihinde imzalanan, 1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren II. Ek Sözleşme ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 53

Bu sözleşme, yürürlük tarihinden önce geçen sigortalılık süreleri ile vukua gelmiş bulunan sigorta vakaları için de uygulanır. Bu husus, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki sürelerle ait yardımlar ile toptan ödeme ve prim iadesi suretiyle karşılanan yardımlar için yeniden bir hak doğurmaz.

Madde 54

(1) Bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce vukua gelmiş bulunan sigorta vakaları için ödenecek gelir veya aylıklar, yapılacak müracaat üzerine, bu tarihten başlanarak ödenir veya yeniden tespit olunur. Bu gelir veya aylıkların mevzuata göre re' sen tespiti gerekiyorsa, gelir veya aylık tespiti için müracaata mahal yoktur.

(2) Gelir veya aylığın (1)'inci fıkraya gereğince yeniden tespitinde ilgilinin gelir veya aylığa hak kazanmadığı anlaşıldığı veya bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki süreye ait olmak üzere son defa tespit edilen gelir veya aylıktan daha az gelir veya aylığa hak kazandığı tespit edildiği takdirde, daha fazla olanı tahsis olunur.

(3) (1)'inci fıkraya gereğince yapılacak müracaat bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yapılmış ise, gelir veya aylık veyahut yükseltilecek gelir veya aylık hakkı bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten başlar.

Madde 55

(1) Akit taraf arasında bu sözleşmenin tefsir veya uygulamasıyla ilgili olarak çıkacak anlaşmazlıkları akit tarafların yetkili makamları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.

(2) Anlaşmazlık bu şekilde halledilemediği takdirde, akit taraflardan birinin isteği üzerine anlaşmazlığın halli bir hakem heyetine verilir.

(3) Hakem heyeti, her vaka için ayrı olmak üzere, akit taraflardan her birinin göstereceği bir üye ile akit taraflar hükümetlerinin birlikte kararlaştıracakları üçüncü bir devletin vatandaşı bir başkandan teşekkül eder. Akit taraflardan birinin hakem heyetine müracaat edeceğini diğer akit tarafa bildirdiği tarihten itibaren üyelerin iki ay içinde, başkanın da üç ay içinde tayini gerekir.

(4) (3)'üncü fıkraya ile tespit edilen müddetlere riayet edilmediği veya başkaca bir anlaşmaya da varılamadığı takdirde, akit taraflardan her biri, gerekli tayinlerin yapılması için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı'na müracaatta bulunabilir. Başkanın akit taraflardan birinin vatandaşı olması veya bu vazifeyi başka sebeplerle yerine getirememesi halinde, tayinler başkan yardımcısı tarafından yapılır. Başkan yardımcısının da akit taraflardan birinin vatandaşı olması veya onun da bu vazifeyi yerine getirememesi halinde, mahkemenin akit taraflar vatandaşı olmayan en kıdemli bir mensubu bu tayini yapar.

(5) Hakem heyeti çoğunlukla karar verir. Bu karar tarafları bağlar. Akit taraflardan her biri kendi seçtiği üye ile hakem heyetinin bu vak' anın görüşüldüğü sırada bulunduracağı temsilcilerinin masraflarını ödemekle yükümlüdür. Başkanın masrafları ile diğer masraflar akit taraflarca yarı yarıya ödenir. Hakem heyeti masrafların karşılanması için bunlar dışında

başka bir çözüm yolu kararlaştırılabilir. Hakem heyeti uygulayacağı usulleri kendisi tayin eder.

Madde 56

Bu sözleşmeye bağlı nihai protokol bu sözleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Madde 57

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde aksine bir beyanda bulunmadığı takdirde, bu sözleşme Berlin Landı içinde muteber olur.

Madde 58

(1) Bu sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl için muteberdir. Her defasında bir yıllık müddetin sona ermesinden üç ay evvel sözleşmenin yürürlükten kaldırılacağına dair yazılı ihbarda bulunulmadığı takdirde, müteakip senelerde de yürürlükte kalır.

(2) Bu sözleşmenin yürürlükten kalkması halinde, akit taraflar mevzuatına göre yabancı memlekette ikamet etmiş olması dolayısı ile yardım alma hakkının kaldırılması, yardımın kesilmesi veya durdurulması hususlarındaki sınırlayıcı hükümler nazara alınmaksızın sözleşmenin yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar kazanılan haklar hakkında bu sözleşme hükümleri uygulanır.

Madde 59

(2.11.1984 tarihli II. Ek Sözleşmeye göre)

(1) Bu Ek Anlaşma onaylanacaktır; onay belgeleri mümkün olan en kısa zamanda, Bonn'da teati edilecektir.

(2) Bu Ek Anlaşma, onay belgelerinin teati edildiği ayı takip eden ikinci ayın birinci günü yürürlüğe girer.